

Kultur- og kirkedepartementet
Kirkeavdelingen
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

dok 154

Kultur- og kirke-dep.	
Saksnr.	200800738 1.9.08
Kode.	Ki-501 Beh.

"Styrket demokrati i Den norske kirke" Høringsuttalelse fra Sofienberg menighetsråd

Sofienberg menighetsråd, Oslo, har i sitt møte 28. august 2008 vedtatt følgende uttalelse om innstillingen "Styrket demokrati i Den norske kirke".

Innledningsvis vil vi gi uttrykk for sterk misnøye med at innstillingen ble mottatt i juni og at høringsfristen er satt til 1. september. De ansatte i menighetene og menighetsrådsmedlemmene avviker sin sommerferie i den perioden som er gitt til å arbeide med høringsuttalelsen. Dette har gjort det umulig å få samlet menighetsrådet til en god behandling av de viktige spørsmålene innstillingen reiser. Saken måtte derfor hastebehandles i de siste dagene før fristen gikk ut.

Det er et demokratisk problem at de demokratisk valgte organene i Den norske kirke på denne måten blir fratatt muligheten til en skikkelig demokratisk behandling av de framtidige demokratiske ordningene i Den norske kirke.

5 Valgordninger

5.1 Valg av menighetsråd

Arbeidsgruppen foreslår ikke endringer i valgordningen ved menighetsrådsvalg, men foreslår endringer i valgreglene som følge av forslagene om tiltak for å styrke oppslutningen om valgene og andre tiltak for å bedre tilretteleggingen omkring valgene og styrke interessen for å stille til valg.

Vi støtter forslaget om å ikke gjøre endringer i valgordningen til menighetsråd og ser positivt på forslag om tiltak som kan styrke oppslutningen om valgene og styrke interessen for å stille til valg. Vi er imidlertid ikke enige i at alle de tiltakene som foreslås i innstillingen nødvendigvis vil være positive for å oppnå disse målene.

5.2 Valg av Kirkemøte og bispedømmeråd

Arbeidsgruppen foreslår at Kirkemøtet består av biskopene og et antall representanter som velges med bispedømmene som valgkretser. De medlemmene som er valgt fra et bispedømme, utgjør sammen med biskopen bispedømmerådet.
Støttes.

5.2.1 Øke antall leke medlemmer i Kirkemøtet (og bispedømmerådet)

Arbeidsgruppen foreslår å øke antall leke medlemmer i Kirkemøtet i forhold til antall representanter for den ordinerte tjeneste og de leke kirkelig tilsatte. Dette vil styrke den demokratiske legitimiteten i Kirkemøtet. Det foreslås en forsiktig differensiering etter antall kirkemedlemmer i bispedømmene.

Vi støtter forslaget om å øke antallet leke medlemmer i Kirkemøtet og en differensiering etter antall kirkemedlemmer i bispedømmene.

Om de forslåtte grensene for differensiering er satt riktig, og om differensieringen er sterk nok, er vi derimot i tvil om.

Bispedømmene faller i tre naturlige grupper med hensyn til antall kirkemedlemmer. En differensiering i tre kategorier kan derfor synes naturlig. Men vi stiller likevel spørsmålstegn ved grensene som er satt.

De tre gruppernes yttergrenser er pr. i dag som følger:

478.524 - 501.550

331.455 - 387.659

200.694 - 221.386

Grensene som definerer skillet mellom gruppene ligger forholdsvis nær gruppenes minste bispedømme, og ved en reduksjon i antall kirkemedlemmer i tiden framover, noe som ikke er usannsynlig, vil de minste bispedømmene i hver gruppe fort kunne falle under grensen og komme i gruppe med bispedømme som er adskillig mindre enn dem selv. Grensene bør derfor sette lavere, for eksempel slik:

Under 250.000: 7 representanter

250.000-400.000: 8 representanter

Over 400.000: 9 representanter

Dette vil ikke endre på situasjonen pr. i dag, men vil kunne hindre urimelige utsalg i forholdsvis nær framtid.

Eventuelt må grensene vurderes fortløpende.

Differensieringen er forholdsvis forsiktig, og man kan stille spørsmål ved om det ikke ville vært mer demokratisk om den var noe kraftigere.

Arbeidsgruppen foreslår ingen endringer i den ordinerte tjenestes representasjon i bispedømmeråd og Kirkemøte.

Støttes.

Arbeidsgruppen foreslår ingen endring i representasjonen av leke kirkelig tilsatte i bispedømmeråd og Kirkemøte.

Støttes.

Arbeidsgruppen foreslår ingen endring i representasjonen fra samisk kirkeliv.

Støttes.

Arbeidsgruppen foreslår ingen endring i representasjonen fra døvemenighetene.

Støttes.

Arbeidsgruppen foreslår at ordningen med å velge 5 medlemmer av Kirkemøtet på fritt grunnlag opphører. Kirkemøtets representanter fra hvert bispedømme utgjør bispedømmerådet.

Støttes.

5.2.2 Etablering av reelle valgalternativer. Innføring av preferansevalg.

Arbeidsgruppen foreslår at det innføres ordninger for valg til Kirkemøtet/bispedømmerådene som sikrer at velgerne kan få klare alternativer.

Vi ønsker ingen ordninger som vil føre til etablering av kirkepolitiske grupperinger.

Preferansevalg

Vi støtter *ikke* innføring av preferansevalg ved direktevalg. Vi tror at dette setter alt for store krav til velgerne. Det må være mulig å levere en liste uten angivelse av preferanse, ellers tror vi at det vil bli mange forkastede stemmesedler eller stemmesedler med tilfeldige, uoverveide markeringer. Vi tror mange vil vegre seg for å gå til valg ved en slik ordning ved direktevalg. Terskelen blir for høy.

Det må på forhånd ha blitt satt opp en liste med en gjennomtenkt rekkefølge slik at det er mulig å levere en urettet liste, eller som man kan endre på hvis man er uenig i rekkefølgen.

Arbeidsgruppen foreslår at presentasjonen av kandidatene forbedres, slik at den bidrar til å tydeliggjøre for velgerne hvilke alternativer de har å velge mellom ved valget.

Støttes.

5.2.3 Økt bruk av direkte valg

Arbeidsgruppen foreslår at det prøves ut to ulike ordninger ved valget til Kirkemøtet i 2009 og 2011, som begge innebærer økt bruk av direkte valg.

Den ene ordningen innebærer direkte valg av alle leke medlemmer.

Den andre ordningen innebærer en kombinasjon av direkte og indirekte valg av de leke medlemmene.

Vi støtter *ikke* innføring av direkte valg til Kirkemøtet og derved bispedømmerådene. Direkte valg vil alvorlig svekke menighetsrådenes innflytelse på de høyere organene i Kirken. Det vil svekke menighetenes betydning som basisenhet i Kirken og individualisere kirkeengasjementet. Engasjement i høyere kirkelige organer skal ha sin basis i menighetene. Man skal ikke kunne stille til valg og bli valgt inn i disse organene uten i det hele tatt å måtte forholde seg til menighetene.

Vi er også redde for at direktevalg vil føre til en politisering av valget og føre til et alt for sterkt fokus på de kirkepolitiske sakene som på det aktuelle tidspunkt interesserer mediene.

Det påstås at direktevalg vil øke interessen for å stille til valg. Vi kan ikke se at det er riktig. Det vil tvert imot kunne redusere interessen for å stille til valg til menighetsråd grunnet svekket innflytelse.

6 Ytterligere forslag til tiltak for å styrke oppslutningen ved de kirkelige valgene

6.1 Tid og sted for valgene

Arbeidsgruppen foreslår at de direkte kirkelige valgene i 2009 legges til en felles valgdag over hele landet, samme dag som stortingsvalget. Dette vil bidra til å gjøre valgene tilgjengelige for flest mulig av kirkens stemmeberettigede medlemmer. Fra 2011 finner de kirkelige valgene sted samtidig med kommune- og fylkestingsvalget. Dette vil medføre at valgperioden for de som velges i 2009 blir 2 år. Dette vil gi to anledninger til utprøving av ulike valgordninger innen utgangen av 2011.

Arbeidsgruppen foreslår at valgene på den felles valgdagen av praktiske grunner finner sted i lokaler i umiddelbar nærhet til stedet for de politiske valg.

Arbeidsgruppen foreslår at det kirkelige valglokalet holder samme åpningstid som det offentlige valglokalet.

Arbeidsgruppen mener det bør være rikelig mulighet for forhåndsstemming. Slik blir valgene tilgjengelige for så mange av kirkens medlemmer som mulig. Når de ordinære valgene legges samtidig med offentlige valg, foreslår arbeidsgruppen at det gis anledning til forhåndsstemming i tilknytning til gudstjenestene i perioden for forhåndsstemming. Arbeidsgruppen mener forhåndsstemming må finne sted på sentrale og tilgjengelige steder i soknet. Arbeidsgruppen foreslår at forhåndsstemming i tilknytning til gudstjenester finner sted i kirken eller nærliggende lokale.

Vi ser store praktiske problemer ved å samordne de kirkelige valgene med de politiske valgene i tid og sted, spesielt når det gjelder valgene til menighetsråd.

Mange steder faller valgkretser og soknegrenser overhode ikke sammen. Dette vil, foruten å være et problem ved manntallsproduksjonen, også være et praktisk problem ved gjennomføringen. Hvis man i stedet satser på egen kirkelig valgdag i år det ikke er politiske valg vil man kunne unngå dette problemet fordi man da ikke trenger å forholde seg til de politiske valgkretsene.

Vi ser også et problem ved at menighetene må skaffe valgfunksjonærer til flere valglokaler i hele åpningstiden kanskje over to dager.

De politiske valgene er tidlig i september. I tillegg skal det avvikles forhåndvalg noe som vil si at valget starter rundt 1. september. I forkant av dette skal det også informeres om valget og kandidatene på en bedre måte enn tidligere. Det betyr at kandidatlistene må være klare allerede i god tid før sommerferien, i praksis senest i mai. Det vil i mange menigheter være svært vanskelig å få til dette. Av erfaring vet vi at jo lenger fram det er til valget, desto vanskeligere er det å få folk til å bekrefte at de stiller. De kirkelige valget må derfor legges senere på høsten, slik det er nå.

Hvis man skulle innføre en felles kirkelig valgdag med direktevalg også til Kirkmøtet, bør valgdagen legges til år det ikke er politiske valg for å unngå at valgene drukner i de politiske valgene. Da kan man også legge valgdagen på et tidspunkt (oktober) hvor det vil være enklere å få forberedt og gjennomført valg til menighetsrådene.

Vi stiller spørsmålsteget ved om man har tenkt igjennom hvordan man vil samordne de foreslåtte prøvevalgene med prøveordningen som allerede er i gang med valg av halve menighetsrådet annethvert år. Man må tenke gjennom hvordan eventuelle forsøk kan skade denne prøveordningen og hvordan man på lengre sikt eventuelt skal innordne en slik praksis i de nye valgordningene.

Det vil kunne bli behov for en kirkelig valgdag annethvert år, altså alle år det ikke er politiske valg eller både ved Storingsvalg og kommune/fylkestingsvalg. Er man da villig til å stille opp med ressurser også ved "mellomvalgene"?

6.2 Valgkort. Informasjon om stemmerett og valgbarhet, tid og sted for valgene
Arbeidsgruppen foreslår at det sendes ut valgkort til alle stemmeberettigede kirkemedlemmer. Dette understøttes av koordinerte informasjonskampanjer med informasjon om stemmerett og valgbarhet, tid og sted for valgene.

Valgkort kan være en god ting, og informasjon er bare positivt.

6.3 Manntall basert på Den norske kirkes medlemsregister

Arbeidsgruppen foreslår at det utvikles en modul i medlemsregister for Den norske kirke for produksjon av manntall.

En nødvendighet.

6.4 Stemmerett i annet sokn enn bostedssoknet

Arbeidsgruppen mener at det bør bli lettere adgang til å oppnå stemmerett og valgbarhet i annet sokn enn der man er bosatt

Dette støtter vi *fullt* ut. Vi er overbevist om at dette vil være et svært viktig tiltak for å øke deltagelsen og engasjementet ved valgene, spesielt i storbyene. At menighetsrådene skal innvilge stemmerett og valgbarhet i menigheten kan godt være en god løsning.

6.5 Elektronisk stemmegivning

Ingen kommentar.

6.6 Informasjon om nominasjonssystem og nominasjonsprosess. Presentasjon av kandidatene

Arbeidsgruppen mener at alle stemmeberettigede kirkemedlemmer må få informasjon om nye valgordninger, nominasjonssystem og nominasjonsprosess.

En nødvendighet hvis direktevalg til Kirkemøtet innføres.

Arbeidsgruppen foreslår at presentasjon av kandidatene tilrettelegges slik at den er tilgjengelig for alle stemmeberettigede kirkemedlemmer forut for valgene, i forbindelse med valgene og i stemmelokalet både ved forhåndsstemming og på valgdagen.

For menighetsrådsvalg forutsetter dette at valgene legges senere på høsten enn de politiske valgene.

6.7 Senket stemmerettsalder

Arbeidsgruppen foreslår at den kirkelige stemmerettsalderen senkes til det året kirkemedlemmet fyller 15 år (religiøs myndighetsalder). Spørsmålet om valgbarhet for ungdom mellom 15 og 18 år avklares juridisk.

Vi støtter *ikke* en senking av den kirkelige stemmeretts- eller valgbarhetsalder. Vi mener at den skal være den samme ved kirkelige valg som ved politiske valg for å ivareta seriøsiteten i valgene.

6.8 Tiltak for å stimulere ungdom til deltakelse i det kirkelige demokratiet

Arbeidsgruppen foreslår at ordningen med at fire representanter valgt fra Ungdommens Kirkemøte har tale- og forslagsrett på Kirkemøtet videreføres.

Vi støtter dette, og at ordningen med ungdomsutvalg og ungdomsting i bispedømmene, og utvalg for ungdomsspørsmål og Ungdommens Kirkemøte, formaliseres.

Vi mener at det ikke skal fastsettes bestemte prosentandeler for verken ungdom eller andre aldersgrupper på listene.

6.9 Tiltak for å gjøre det mer attraktivt å påta seg kirkelige verv

Arbeidsgruppen foreslår at ordningen med kompensasjon for tapt arbeidsfortjeneste styrkes slik at det blir mulig for kandidater i alle slags yrker å påta seg arbeidskrevende kirkelige verv.

Arbeidsgruppen foreslår at ordningen med frikjøp for de mest arbeidskrevende kirkelige verv (kirkerådsleder, bispedømmerådsleder, leder i mellomkirkelig råd og samisk kirkeråd, fellesrådsledere i store fellesrådsområder) styrkes slik at muligheten til å påta seg lederverv ikke er avhengig av yrkessituasjon. Møtegodtgjørelse bør også vurderes.

Arbeidsgruppen foreslår at det innføres en ordning med rett til barnepass under møter i de kirkelige rådsorganene.

Støttes. Men det må tilføres øremerkede midler fra sentralt hold for at dette skal bli virkelighet.

6.10 Valgperiodens lengde

Arbeidsgruppen foreslår ikke endringer i valgperiodens lengde.

Støttes.

6.11 Tiltak for skolering av rådsmedlemmer

Arbeidsgruppen foreslår at opplæringen av menighetsråds- og fellesrådsmedlemmer og rådsledere videreføres og styrkes.

Arbeidsgruppen foreslår at det etableres opplæring for bispedømmeråds og kirkemøtemedlemmer.

Støttes.

6.12 Administrativ kapasitet og skolering i forberedelse og gjennomføring av valg

6.12.1 Administrativ kapasitet

Sentralkirkelig nivå

Arbeidsgruppen foreslår at Kirkerådets valgadministrasjon styrkes med en valgkoordinator som skal lede det administrative arbeidet med demokratireformen og styrke informasjonsarbeidet knyttet til reformen.

Administrasjonen må styrkes fra sommeren 2008 for å kunne forberede valgene i 2009 tilfredsstillende.

Ingen kommentar.

Bispedømmenivå

Arbeidsgruppen foreslår at bispedømmekontorene tilføres ekstra administrative ressurser til valgadministrasjon og koordinering av informasjonstiltak.

Ressurser må tilføres fra sentralt hold og ikke belastes arbeidet i menighetene.

Lokalt nivå

Arbeidsgruppen foreslår at den lokale valgadministrasjon tilføres de nødvendige ressurser gjennom kirkelig fellesråd.

Ved en eventuell innføring av valg på samme dag(er), tider og steder som de politiske valgene må man være forberedt på å tilføre ressurser fra sentralt hold til avvikling av valgene på lokalplanet ikke bare i form av økonomi, men også i form av personell. Dette gjelder ikke minst der menighetsgrenser og valgkretser ikke stemmer overens.

Arbeidsgruppen foreslår at det gis godtgjørelse til valgstyre og stemmestyrer på linje med godtgjørelsene ved andre offentlige valg.

Støttes.

6.12.2 Skolering i forberedelse og gjennomføring av valg

Arbeidsgruppen mener det må gis nødvendig opplæring av valgansvarlige og annet nøkkelpersonell i bispedømmene, av ressurspersoner som kan bistå menigheter, og av valgansvarlige i soknene.

Støttes.

6.13 Endring av betegnelse fra "råd" til "styre"

Arbeidsgruppen mener det bør vurderes å endre betegnelse på organene fra "råd" til "styre".

Ingen kommentar.

7 Tiltak for å styrke prosessene rundt framtidig utvelgelse av proster og biskoper

7.1 Ordning for utvelgelse av biskoper

Arbeidsgruppen foreslår at en revidert ordning for nominasjon og rådgivende avstemning prøves ut fram til 2013. Erfaringene fra forsøket legges til grunn ved utforming av ordning for tilsetning av biskop ved kirkelige organer.

Støttes.

7.2 Ordning for utvelgelse av proster

Arbeidsgruppen foreslår at tilsetning av proster overføres til bispedømmerådet når dette skal flyttes fra kirkelig statsråd. Allerede nå bør de gjeldende saksbehandlingsreglene ved utnevning av prost endres, slik at bispedømmerådene får en rolle i prosessen.

Støttes.

8 Evaluering og forskning

Ingen kommentar.

9 Forslag til endringer i regelverket

Ingen kommentar.

10 Økonomiske og administrative konsekvenser av arbeidsgruppens forslag

Ingen kommentar.

Oslo 28.08.2008

På vegne av Sofienberg menighetsråd

Oddvar Kolset
Leder